FÖRENINGSARKIVET
i Jämtlands län

Verksamhetsberättelse 2021

Föreningsarkivet i Jämtlands län, FAJ, är föreningslivets eget arkiv med handlingar från nästan 4 500 föreningar. Vårt uppdrag är att samla in, dokumentera, vårda, bevara och tillgängliggöra detta kulturarv. Vi har också till uppgift att förmedla och väcka intresse för lokalhistoria och arbeta med service och rådgivning om arkivfrågor i föreningslivet. Detta gör vi genom att arbeta med bland annat programverksamhet, information, utbildning och service till dem som vänder sig till oss.

Föreningsarkivets arbete styrs, förutom av stadgarna, av den regionala kulturplanen inom Kultursamverkansmodellen och genom årsvisa avtal med Region Jämtland Härjedalen.

Verksamheten finansieras av avgifter samt genom bidrag från Region Jämtland Härjedalen inom Kultursamverkansmodellen.

Medlemmar

Föreningsarkivet har vid 2021 års slut 452 medlemmar. Medlemmarna i Föreningsarkivet representerar flera olika områden inom civilsamhället. Allt från nytto- och kooperativa föreningar som vägsamfälligheter och kreatursbolag via hjälporganisationer som Röda korset och Rädda barnen till mer fritidsrelaterade föreningar som schackklubbar, idrotts- och körföreningar.

Några föreningar lägger ner sin verksamhet eller slås samman med en annan förening. Andra föreningar kommer till. Under året har Föreningsarkivet fått 4 nya medlemmar. Dessa är:

Krokombygdens Rödakorskrets
Mattmars Hembygdsförening
Parkinsonföreningen Jämtland Härjedalen
Pensionärernas Thedansklubb

Föreningsarkivets medlemmar består nu av

344 lokala föreningar
88 distriktsorganisationer [1]
10 regionala organisationer
6 nationella organisationer
4 privata stödmedlemmar
1 organisation stödmedlem

Mattmars Hembygdsförening är en av de föreningar som under året blivit medlem i Föreningsarkivet i Jämtlands län och deponerat sina handlingar. Föreningen drabbades under sommaren 2021 av en hemsk brand, och allt som inte låg inlåst i det brandsäkra skåpet i Hembygdsgården brann upp. En hemsk upplevelse, och en väckarklocka för många. Här överlämnar dåvarande ordförande Charlotte Ullberg de handlingar som klarat sig.

[1] Distriktsmedlem är den medlem som i sin tur har föreningar som medlemmar. Läns- eller distriktsövergripande föreningar med enskilda individer som medlemmar kategoriseras som lokala föreningar.

Styrelsens sammansättning

Föreningsarkivets styrelse består av ordförande, sex valda ledamöter samt två ledamöter utsedda av Region Jämtland Härjedalen samt suppleanter till dessa. Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

Bengt Bergqvist	Socialdemokraterna i Jämtlands län	ordförande
Lennart Wadensjö	Vänsterpartiet	vice ordförande
Ulrica Löfstedt	Östersunds konståkningsförening	kassör
Jerker Bexelius	Gaaltije	
Sara Grut	Åskören	
Svenbjörn Kilander	Socialdemokraterna	
Jörgen Mårtensson	Teaterföreningen Arnljotspelen	
Maria Nerpin	Region Jämtland Härjedalen	
Bo Oskarsson	Region Jämtland Härjedalen	

Suppleanter

Bo-Örjan Försth	ABF
Jean-Pierre Levy	Alliance Française d'Östersund
Nils Lindberg	SSU
Jenny Persson	Region Jämtland Härjedalen
Tahar Khalfallah	Region Jämtland Härjedalen

Revisorer

Maud Tornving
Göran Schylander

Revisorssuppleanter

Örjan Hall
Bernt Söderman

Valberedning inför årsmötet 2022

Mikael Häggmark	Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare
Mikael Andersson	Jämtlands Gille
Elias Sätherberg	Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund

Personal

Arkivet hade vid årets början tre personer med tillsvidareanställning.

Arkivchef Eva Tegnhed; 100 %
Arkivarie Amanda Vesterlund; 100 %
Arkivpedagog Mia Nilsson; 50 %.

Arkivarie Amanda Vesterlund inledde året med en tjänstledighet för studier och valde sedan att säga upp sin tjänst från och med 6 juni för att gå vidare mot nya äventyr. Föreningsarkivet tackar för fina år, och önskar lycka till i framtiden!

Styrelsen hade redan inför verksamhetsåret tagit beslut om att göra en särskild satsning på arkivpedagogik och visstidsanställa gymnasielärare Mia Fahlgren under vårterminen. Arkivpedagog Mia Nilsson kunde därmed gå in och vikariera på arkivarietjänsten fram till sommaren. Under våren såg alltså tjänsterna ut enligt följande: Arkivchef 100 %, Arkivpedagog 100 % , Arkivarie 50%.

Riksarkivets förändrade verksamhetsinriktning har under året visat att det är svårt att ha en och samma person anställd på båda arbetsplatserna då målen i uppdragen så kraftigt skiljer sig åt. Utifrån detta beslutade styrelsen under våren att utöka omfattningen på tjänsten som arkivpedagog från 50 till 100 % och därmed möjliggöra anställning hos endast en institution.

Från och med höstterminen lämnade så Mia Nilsson tjänsten som arkivpedagog både vid Föreningsarkivet och Riksarkivet i Östersund, och övertog i stället arkivarietjänsten på Föreningsarkivet om 100 %. Mia Fahlgren ansökte om och fick tjänsten som arkivpedagog om 100%.

Inom ramen för vårt projekt På Plats i Hela länet har Josefin Daddono arbetat på Föreningsarkivet under hela 2021.

Tack vare att Region Jämtland Härjedalen beviljat föreningen extra medel utifrån de särskilda omständigheter som råder under pandemin, kunde föreningen också utlysa en extra tjänst. Anledningen var det stora arbete Föreningsarkivet fått lägga på anpassade metoder för pedagogiskt tillgängliggörande under pandemin. Arbetet med bevarande och vård av handlingar kom på så vis starkt på efterkälken. Från och med 1 november anställdes Anna Blom på 80% för att arbeta med uppordning av arkiv.

Monica Starkenberg har under året fortsatt sitt excellenta arbete som volontär för föreningen, och varit en utomordentlig hjälp i ordnings- och förteckningsarbetet.

Under året har vi också haft hjälp av Tinna Nilsson med arkivvårdande uppgifter under kortare perioder. Även Amanda Vesterlund tjänstgjorde, efter att ha avslutat sin tjänst, på timmar under en månad med att registrera Föreningsarkivets biblioteksböcker i Libris.

Föreningsmöten

Årsmöte

Föreningens årsmöte hölls via Teams den 28 april. 30 ombud deltog, samt 14 övriga deltagare i form av styrelse, personal, revisorer och valberedning.

Arkivarie Mia Nilsson presenterade årsmötesklubban, som tyvärr på grund av det digitala formatet inte kunde användas rent fysiskt av mötesordföranden. Klubban kom från Östersundskretsen av Fredrika-Bremer förbundet. Förbundets stadgar från starten 1930 slår fast att föreningen skulle arbeta både intellektuellt och praktiskt för kvinnans höjande. Idag verkar förbundet för att förverkliga jämställdhet mellan kvinnor och män i samhället i stort. Förbundet är partipolitiskt och religiöst obundet.

Arkivpedagog Mia Fahlgren höll också i samband med mötet ett föredrag om demokrati-jubileet. 2021 var det 100 år sedan det blev allmän rösträtt i Sverige och både män och kvinnor fick möjlighet att både rösta och bli valbara.

Möten med styrelse och arbetsutskott

Styrelsen har under året haft 5 möten. Styrelsens arbetsutskott har utöver detta haft 6 möten.

Medlemsmöten

De medlemsmöten som var planerade till 2021 ställdes in. Detta dels på grund av de restriktioner som införts, dels på grund av den ökade arbetsbelastning året inneburit på grund av Riksarkivets omställning. Ansvaret för all programverksamhet under våren låg på Föreningsarkivet.

Särskilda yttre omständigheter

Separation från Landsarkivet i Östersund

Riksarkivet i Östersund var en av grundarna av Föreningsarkivet i Jämtlands län, och har alltsedan starten 1980 värnat om föreningens väl och ve. Vi har delat lokaler och samarbetat rörande verksamhet, utbildning, verksamhetsutveckling och personal. Sedan september 2020 är dock inte längre Landsarkivet i Östersund en egen enhet utan ingår i enheten Härnösand-Östersund. Verksamheten styrs därmed från Härnösand, där också chefen sitter. Någon landsarkivarie finns inte längre i Östersund, endast en sektionschef.

Myndigheten har under det gånga året implementerat en ändrad färdriktning som på många sätt skiljer sig från tidigare. Den nationella nyttan och enhetligheten är ledord, och enheterna ska inte längre verka regionalt. Digital tillgänglighet ska också prioriteras framför fysiska besöksplatser. Framöver är det inte heller klart huruvida landsarkivet kommer att ha en arkivförvarande funktion, eller om andra arbetsuppgifter ska utföras i Östersund.

Riksarkivets förändrade organisation och inriktning har medfört stora förändringar för arbetsplatsen på Arkivvägen 1.

- IT-system och maskinpark som tidigare kunnat användas gemensamt för institutionerna är nu separerade vilket påverkar de praktiska möjligheterna till samarbete negativt.
- Kompetens och systemstöd har delats upp mellan institutionerna i så hög grad att vi numera ofta behöver dubbelbemanna i informationen för att säkerställa hjälp till våra besökare.
- Uppdraget att ta emot så många länsbor som möjligt till Arkivets verksamhet delas inte längre. Detta är framöver endast en målsättning för Föreningsarkivet. Riksarkivet är ytterst restriktiva till publik verksamhet.
- Under våren deltog inte Riksarkivet i programverksamheten alls, och under hösten endast med ett fåtal punkter. I stället samarbetade Föreningsarkivet med Fornskriftssällskapet vad gäller det publika programmet.
- Tidigare har institutionerna kunnat ha vardera en tjänst om 50% men med ett och samma uppdrag till en individ som på så sätt haft en heltidstjänst som arkivpedagog. Utifrån förändringen i uppdrag och målsättning hos Riksarkivet har detta samarbete nu avslutats. För att Föreningsarkivet ska kunna lösa sitt uppdrag från Region och medlemmar har föreningen i stället inrättat en egen arkivpedagogtjänst om 100 %.
- Föreningsarkivet och Riksarkivet arbetar numera parallellt bredvid varandra kring olika uppdrag, snarare än integrerat med varandra kring samma uppdrag.

Omställningen har tagit stor kraft och plockat energi från flera andra områden. Arkivchefen har haft samtal med Ingrid Printz och Jimmy Eriksson på Region J/H och diskuterat Riksarkivets förändrade riktning och vilka effekter detta får på regionen och Föreningsarkivet. Arkivchefen har också föredragit den oroande situationen kring Riksarkivets framtid i länet för Ordförandegruppen för Socialdemokraterna samt för Regionfullmäktige.

Även om tendenser till den nya inriktningen visat sig tidigare, har det inte blivit så uppenbart som i år. Konsekvensen har blivit att vi fått ställa om både vad gäller personal, verksamhet och ambitioner. Från och med nu är det Föreningsarkivet som själva står som garant för de publika uppdrag vi får eller tar på oss.

Pandemin

2021 har också fortsatt präglats av Covid-19:s framfart och härjningar. Året började med en näst intill fullständig nedstängning av besöksplatsen. Inga elever eller andra grupper fick lov att komma. Besökare till läsesalen begränsades till två personer per rum. Vi installerade en visningsdator med dubbla skärmar så att vi kunde handleda personer i sökningar och samtidigt hålla avstånd. Vi satte också upp plexiglas mellan besökarna och personalen i infon, och markerade på olika sätt vikten av att hålla avstånd i lokalerna. Handsprit har varit utplacerad på strategiska platser i lokalerna, och under en period spritade vi också av tangentborden efter varje besökare.

I början av året stängdes även läsesalen ned och personer som önskade få ut handlingar fick i förhand kontakta oss per mejl eller telefon för att få hjälp. Efter en första total nedstängning beslutade Riksarkivet om en försiktig öppning av besöksplatsen men med kraftigt begränsade öppettider. Under en stor del av våren höll vi öppet endast en timme tre dagar i veckan (3h). Från maj fick vi hålla öppet tre timmar tre dagar i veckan (9h) och så småningom kunde vi öppna upp till 5 timmar 4 dagar i veckan (20h). Normalt har vi öppet 35,5 h per vecka.

Som en kompensation för att det blev svårare att nå oss rent fysiskt har vi under året provat oss fram och installerat en chattfunktion på hemsidan. Det gör att besökare där direkt kan ställa frågor till oss och få hjälp med det de behöver. Funktionen har inte utnyttjats så mycket ännu, men vi ser positivt på försöket och ser om det ger effekt över tid.

Ordnings- och förteckningsarbete

Arkivarie Mia Nilsson är skeptisk till hur just den här föreningen packat sina handlingar. Är inte kartongerna ordentligt fyllda sjunker dokumenten ihop och blir så här S-formade...

Antalet leveranser har under året fortsatt hålla sig på låga nivåer, naturligtvis mycket på grund av pandemin.

Under 2021 tog vi emot 152 leveranser, samt 8 arkivbildare som överfördes från Riksarkivet.

Ett av de arkiv som kom in var Sven Albert Webjörns personarkiv på drygt 8 meter. Webjörn befann sig i vattenkraftsutbyggnadens centrum på 1930-1950-talet då han företrädde många markägare i de olika vattenmålen.

Ett annat intressant personarkiv som kommit in är Carl-Erik Asplunds med handlingar från 1930-talet och framåt. Carl-Erik är OS-bronsmedaljör på skridsko (Oslo 1952) och i arkivet finns bland annat mängder med korrespondens från vänner och bekanta världen över samt även bronsmedaljen. Carl-Erik tävlade för IF Castor, och även deras arkiv har utökats med 100 volymer under året genom en stor leverans.

Under 2020 har sammanlagt 191 arkiv ordnats upp av personalen på Föreningsarkivet. Av dessa skapades 123 helt nya arkiv medan 68 befintliga arkiv fick kompletterande handlingar. Ett väldigt stort arkiv med leveranser från flera år, Hyresgästföreningen i Mellersta Norrlands olika kommunavdelningar, har kunnat ordnas upp tack vare en särskild satsning där hela personalen la allt annat åt sidan och hjälptes åt med arbetet.

Studieresa för personalen

Varje år försöker Föreningsarkivet arrangera en studieresa för personalen med syftet att få input till den egna verksamheten. Årets resa gick till Skåne. Besök gjordes vid flera olika arkivinstitutioner, bland annat Lunds universitets handskriftsavdelning, Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek i Malmö och Skånes Arkivförbund.

Läsesalen vid Lunds universitets bibliotek

Besök på Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek i Malmö

Projekt På plats i hela länet

Projektet påbörjades 2018 och avslutades under hösten efter tre år. Syftet med projektet har varit att öka möjligheten för alla i länet att ta del av Föreningsarkivets verksamhet, även de som inte har möjlighet att ta sig till Östersund.

Jämfört med grundtanken har projektet delvis fått revideras utifrån de pandemirestriktioner som råder i samhället. De fysiska lokala mötesplatser vi tänkt arbeta med har varit svåra att skapa. I stället har vi arbetat med digitala upplägg, där deltagarna kunnat delta enskilt. Den utbudskatalog som tagits fram, i samråd med bland annat studieförbund, har reviderats och kompletterats med konkreta kursplaner/handledningar till arbetssätt som underlättar för användningen. Vi har också implementerat uppstartstillfällen för lokala aktiviteter i vår permanenta programverksamhet för att stimulera lokala mötesplatser att jobba vidare. Utbudskatalogen gör att vi nu på efterfrågan enkelt kan visa konkreta saker man kan göra med Arkivet även för en helt oinvigd. Spridningen sker kontinuerligt och är ”on demand”.

Glädjande är att Vuxenskolan i Strömsund och Hede har hört av sig och nu plockar upp inte bara sändningarna från After Workföreläsningarna utan även våra programpunkter från Arkivet till sina mötesplatser. På så sätt kan de erbjuda cirklar i både ”Personforskning”, ”Ta hand om fotografier” med flera upplägg vi tagit fram. Vi har också fått stort gensvar från Gåxsjö som själva startat ett Leader-projekt om sin bygds utveckling. Även dessa kommer att använda Föreningsarkivet mycket framöver.

Ytterligare ett resultat av projektet är ett samarbete med Hembygdsförbundet där vi under 2022 nationellt ska arrangera träffar och visa på hur hembygdsföreningar kan arbeta med sina arkiv och publikutveckling, genom lokala arbetsgrupper.

Besök, utlån och programverksamhet

Under 2021 har pandemin fortsatt sätta oss på prov. Inskränkningen av öppettiderna i läsesalen, (se vidare under ”Pandemin” s 7) har ju självklart påverkat möjligheterna att ta del av arkivmaterialet då materialet vi förvarar enbart är analogt. Under året har vi ändå haft 1 026 besök i Läsesalen. Det är en minskning mot 2020 då vi hade 1 594 besök och en självklar en spegling av de öppettider vi haft. Vi har lånat ut 292 volymer med arkivhandlingar vilket också är en minskning mot fjolårets 428 utlånade volymer. Denna siffra kan dock skifta en hel del mellan åren, beroende på vilken typ av forskningsfrågor som undersökts.

Barn och unga

Inte heller när det gäller gruppen barn och unga har året varit sig likt. Restriktioner för både oss på Arkivet och på skolorna har gjort att vi inte kunnat ta emot eller besöka skolor i den utsträckning som vi brukat eller önskat. En del av problemen som det har medfört har vi försökt lösa efter bästa förmåga genom nya sätt att nå ut till skolorna och nya sätt att mötas. Till exempel har vi justerat våra ordinarie skolprogram så att vi kunnat möta elever utomhus istället för inne. Skolprogrammet med Ida och tillhörande stadsvandring löste vi på så sätt. De populära kulturvandringarna vid Mjälle kulle

och andra vandringar utifrån arkiven har vi därför kunnat hålla som vanligt med elever från olika skolor i Östersund, Ås och Myrviken.

Arkivpedagogerna hälsar välkommen till Arkivet i Östersund. Bild tagen ur en nyproducerad visningsfilm för skolan.

Även om restriktionerna lättades i september och vi fick klartecken att ta emot grupper hängde fortfarande mycket osäkerhet i luften och skolorna fortsatte ha begränsade möjligheter att söka sig till vår verksamhet. Det har varit snabba förändringar i smittspridningsnivåer och skolorna har inte haft möjlighet att med kort varsel prioritera studiebesök i sina planeringar. Deras fokus har varit att få en fungerande verksamhet på skolorna. Trots detta har vi under hösten glädjande nog haft besök av bland annat elever från Svenstavik och Jämtland gymnasium. Vi har också genomfört ett pedagogiskt skolprogram på Östersunds gymnasieskola.

En höjdpunkt under hösten vad gäller utbytet med skolan var ”Läslist”. Det är ett återkommande tema som vi gör tillsammans med Jamtli och den Regionala biblioteksverksamheten. Under hösten satsade Östersunds kommun på att alla elever i årskus 4 vid kommunala skolor skulle ges möjlighet att delta och det resulterade i att över 230 elever tog del av programmet, antingen på plats eller digitalt.

I väntan på fysiska möten med klasser har vi också fortsatt arbetet med att utveckla digitala upplägg. Detta har resulterat i olika Teamsträffar med lärare och elever. Teknik- och metodutvecklingen kring detta har varit viktig att arbeta med då förväntningarna på digital tillgänglighet torde kvarstå även när samhället öppnar upp igen. Att kunna nå ut digitalt är också ett viktigt sätt för oss att även i fortsättningen nå grupper som inte har möjlighet att resa och besöka oss på plats. Ytterligare ett

digitalt medel som vi arbetat med under hösten, och som vi ska fortsätta med, är att göra olika filmer för skolan om arkiv. Det ser vi som ett enkelt sätt för skolan att få kunskap om vår verksamhet och en ny metod för oss att nå ut.

Ett för- och efterarbetsmaterial till våra skolprogram har också utarbetats och publicerats på vår arkivpedagogiska webbsida, Arkiv och lärande.se. Materialet ger möjlighet till en ökad förförståelse samt repetition och därmed befästande av kunskaper. Vidare har vi arbetat med att utveckla webbsidan med nya teman och innehåll. Sidan är i framtiden tänkt att bli mer självständig, där material och skolupplägg ska finnas för elever och lärare att arbeta med på egen hand. Det skapar en flexibilitet vi tror kan hjälpa till i vår strävan att tillgodose skolans behov och förutsättningar.

Kultur och hälsa

Inom ramen för arbetet med kultur och hälsa har Föreningsarkivet arbetat för att skapa mötesplatser och möjlighet till stimulans genom arkivets verksamhet. Pandemin har tyvärr allvarligt påverkat och begränsat möjligheterna för oss att arbeta med denna verksamhet, särskilt eftersom vår främsta målgrupp inom fokusområdet är och har varit personer över 65.

I arbetet med avskriftsgrupper hann vi med att ha en efterlängtad fysisk träff i oktober innan vi fick pausa igen. Vi kan fortsatt notera att många även detta år har fortsatt med sina arbeten, sina avskrifter, hemifrån. En del har även efterfrågat och hämtat nya, inskannade, bilder för nya uppdrag. Andra har valt att gå vidare i sin utveckling och har tagit på sig att motläsa andras avskrifter så de stämmer gentemot originalet. Förutom att korrekturläsa på detta sätt hjälper dessa personer också till med speciellt svårlästa ord eller meningar.

Föreläsningsserien After Work har fortsatt under året. Eftersom föreläsningarna hållits utan livepublik har vi valt att inte engagera några externa föreläsare utan personal vid arkiven och museerna har hållit i alla föreläsningarna själva. Detta har givetvis varit en extra arbetsbörda för personalen. Ett föredrag inom ramen av den här föreläsningsserien tar mycket kraft och energi att ta fram. Teman Föreningsarkivet berättat om under året är *Skogsarbetarstriden i Härjedalen* (Mia Nilsson), *Det rena landet- exemplet Jämtland* (Mia Fahlgren) och *100 år av idrott* (Eva Tegnhed).

Eftersom målet med föreläsningarna egentligen inte är att nå ut med ”bara föreläsningarna”, utan att skapa möten i samband med föreläsningarna, har vi tidigare endast distribuerat länken till värdarna för mötesplatserna. Under hela 2021 har dock alla föreläsningar gått att nå via en öppen länk, fri för alla att ta del av hemifrån. Vår förhoppning är att föreläsningarna, under rådande situation, i sig bidrar till tidsstimulans och en känsla av gemenskap - trots att vi inte kan sitta tillsammans.

Under året har 4 234 deltagit i föreläsningarna, 2 401 under våren och 1 833 under hösten. Vårens föreläsningar skedde utan publik och med stängda mötesplatser. Från den 1 oktober när restriktionerna lättade öppnade vi upp för publik på plats och samtidigt öppnade 6 mötesplatser. Under hösten deltog 270 av deltagarna på någon av mötesplatserna i länet.

Programverksamhet

Årets programverksamhet har varit helt digital och totalt erbjudit 28 programpunkter. Riksarkivet i Östersund hade inte möjlighet att bidra med några programpunkter alls under våren och bara några få under hösten, så planering och genomförande skedde i stället tillsammans med Fornskriftssällskapet i Jämtlands län. Vissa av föreläsningarna har skett via Teams eller Zoom med föranmälan, medan andra har varit livesändningar med möjlighet att titta på föredraget i efterhand.

997 personer deltog live vid sändningarna och 1 095 digitalt.

Delaktighet och medskapande

Arkiv är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv och det är viktigt att folk i allmänhet blir engagerade i arkivbildning, bevarande av och tillgänglighet till vårt skriftliga kulturarv.

Projekt: ***Leading and Learning – Connecting Nordic Museums and Archives in Volunteer Leadership***

Under perioden 2018-2020 deltog Föreningsarkivet i ett projekt rörande volontärer som koordinerats av NCK, Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik. Projektet har nu utmynnat i ett nytt projekt; Leading and Learning – Connecting Nordic Museums and Archives in Volunteer Leadership. Projektet drivs av NCK och finansieras av Nordplus och startade under hösten 2021. I projektet kommer vi till att börja med att arbeta med att kartlägga och definiera volontärarbete inom arkivsektorn i Sverige och Norden.

Projekt: Digitalt som medel, inte mål

Under året har Föreningsarkivet sökt och blivit beviljade medel till ett nytt projekt där vi ska få möjlighet att vidareutveckla våra färdigheter kring digital pedagogik och undersöka vilka effekter vårt digitala arbete egentligen får. Utifrån det vill vi sedan försöka hitta metoder för hur vi kan arrangera digitala alternativ som stimulerar ett aktivt lärande och inkluderande sociala möten. Projektet har fått namnet Digitalt som medel, inte mål och finansieras av Kulturrådet och Region J/H. Projektet påbörjades i november 2021.

Övriga aktiviteter och evenemang

Arkivens dag

Arkivens dag firades detta år ytterst blygsamt med endast 54 besökare lördagen den 13 november. Arkivet höll öppet kl 10-13 och erbjöd föreläsningar. Bland annat höll Mia Fahlgren en intressant föreläsning om Demokratijubileet och det faktum att det 2021 var 100 år sedan allmän manlig och kvinnlig rösträtt infördes.

Utställningar

Länsmuseet skapade under hösten en utställning kring temat demokrati, och lånade till denna både skriftliga arkivhandlingar och fanor. Arkivarien producerade också texter som ställdes ut. Bland fanorna märks ”Bort med turisterna från våra bygder under kristiden. Smör, mjölk, potatis åt arbetsfolket” som i utställningen kreativt kontrasterades till en modern variant av samma budskap ”Hur tänker ni?!” utifrån resande till skidorterna under Corona.

Utställningen hade premiär den 21 november och hänger kvar en god bit in på 2022.

Fler aktiviteter, nationellt och internationellt

Under året har Föreningsarkivet deltagit i ett par olika arrangemang som både genomförts digitalt och på plats. Under våren och hösten har bland annat arkivpedagog Mia Fahlgren deltagit i digitala seminarier arrangerade av Riksantikvarieämbetet utifrån deras satsning på mer samverkan mellan skola och kulturarv. Där har hon hållit föredrag om hinder och möjligheter för samarbete med skolan, samt varit deltagare i en paneldiskussion kring de nya kursplanerna i historieämnet och arkivens roll i dessa. Övriga deltagare i panelen var Skolverkets historieansvarige och representanter från andra kulturarvsinstitutioner

Arkivchefen och arkivpedagogen deltog också i de Jämt-trönderska historiedagarna som detta år hölls i Hammarstrand. Detta utbyte av historiska kunskaper och gemensamma erfarenheter mellan Jämtland och norska Tröndelag har en lång historia och hålls vartannat år i Norge och Sverige. Temat för konferensen var skogen, flottningen och vattenkraften, vilket gav mycket input till förståelsen för många av våra arkiv.

Arkivpedagog Mia Fahlgren berättar om hur Föreningsarkivet i Jämtlands län arbetar pedagogiskt med programmet "Ida" som en röst ut arkiven på konferensen "Det demokratiska arkivet" i Umeå.

Arkivpedagogerna vid Föreningsarkivet och Riksarkivet deltog också tillsammans med NCK i Umeå på den avslutande konferensen för "Det demokratiska arkivet" arrangerad av Folkrörelsearkivet i Västerbotten. Temat var "Röster i arkiven" och fokus låg på hur man på olika sätt kan lyfta röster som sällan blir hörda. I samband med konferensen fick också arkivpedagogerna möjlighet till utbyte med arkivpedagogerna hos Folkrörelsearkivet i Västerbotten där de också passade på att göra studiebesök.

NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

NTNU (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim) ger varje år en masterutbildning i ”Kulturminnesvärn”. En veckas utbildning förläggs till Östersund, och Föreningsarkivet tillsammans med Riksarkivet Östersund bidrar i samband med detta med en halvdagsutbildning i hur man kan arbeta pedagogiskt med och utifrån arkiv. På grund av restriktionerna var hela utbildningen digital och 15 studenter deltog. Utbildningstillfället innehåller både teori, workshop och stadsvandring.

Arkivpedagogiskt Forum

Under året har Föreningsarkivet arrangerat två digitala möten med det nationella nätverket Arkivpedagogiskt forum. I februari deltog ca 75 personer vilket är rekord. Det var ett mycket bra program, och arkivpedagog Mia Fahlgren bidrog med en efterfrågad punkt om relationen mellan arkiv och skola med påföljande frågestund.

Höstens möte ägde rum i oktober och lockade 59 deltagare. På programmet fanns föreläsning om ”Att kasta sig på poddtrenden”. Fjällmuseet i Härjedalen bidrog med en föreläsning om ”Nya perspektiv på gamla samlingar” och Folkrörelsearkivet i Västerbotten berättade om sitt stora projekt ”Det demokratiska arkivet”.

Svenska Arkivförbundet

Föreningsarkivet i Jämtlands län ansvarar för den administrativa kanslifunktionen för förbundet, och ersätts ekonomiskt för detta. Arkivchefen innehar för närvarande också en styrelsepost i förbundet, och är utsedd till sekreterare. Under året har Svenska Arkivförbundet bland annat arbetat med att stimulerat enskilda arkiv i Sverige att göra olika typer av dokumentationer utifrån det speciella läge världen befinner sig i. Projektet heter #Corona2020. Inom ramen för projektet håller en handbok i dokumentation på att tas fram.

Arkivförbundet arrangerade också en digital höstkonferens, där exempelvis Christer Nylander (L) från Kulturutskottet berättar om synen på arkiven inom kulturpolitiken och Anders Wesslén från Arkiv Gävleborg berättade om erfarenheterna efter sommarens översvämningar.

Föreningen Sveriges länsarkivarier

I varje län i Sverige finns en motsvarighet till Föreningsarkivet i Jämtlands län. Vi ser olika ut, har olika styrning och det finns skillnader i historia och organisation. Men vi har också mycket gemensamt! Många frågor är desamma för alla regionala enskilda arkiv runt om i Sverige och samarbetet genom föreningen är därför viktigt. Årsmötet hölls i år i Örebro, och lyckligtvis kunde det genomföras som en fysisk träff.

Samarbeten

Riksarkivet i Östersund

Riksarkivet i Östersund är inte bara vår hyresvärd utan också en nära och viktig samarbetspartner för Föreningsarkivet. Institutionerna samverkar kring lokaler och hjälps åt att bemanna den gemensamma informationen och ta emot besökare.

NCK

Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik, är ett nordiskt-baltiskt centrum för lärande om och genom kulturarv. Föreningsarkivet var en av initiativtagarna till bildandet av detta centrum 2005. Föreningsarkivet är idag en av 12 aktieägare, med Jamtli som majoritetsägare. Sedan oktober 2020 är Föreningsarkivets arkivchef suppleant i styrelsen.

Med kulturarv som utgångspunkt samarbetar NCK med kulturarvsinstitutioner, universitet och regioner runt om i Norden, Baltikum och Europa. Man arbetar med forskning, metodutveckling, policyutveckling och fortbildning. Som delägare uppdateras Föreningsarkivet kontinuerligt om nyheter och utveckling inom det kulturarvspedagogiska fältet

Släktforskarföreningen

Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare är en del av samarbetet inom Arkivet i Östersund. Föreningen har under normala omständigheter sina medlemsmöten i Arkivhuset, och dess medlemmar ställer inte minst upp som volontärer i vår läsesal på tisdagseftermiddagar. Det gör att besökare till Arkivet kan få extra hjälp, framförallt inom släktforskning. Föreningen är också huvudansvarig för arrangemanget Släktforskningens dag som hålls i januari.

Fornskriftsällskapet

Fornskriftsällskapet arbetar med att göra orienterande avskrifter av källor ur Jämtlands och Härjedalens historia. Sällskapet har för närvarande ca 60 medlemmar. Medlemmarna väljer själva vad de vill skriva av. Praktiskt leds träffarna av arkivarie Mia Nilsson.

Regionalt Chefsnätverk

I December initierades en träff med Regionens olika kulturchefer. Detta nätverk har nu haft sin uppstart och kommer att träffas regelbundet under det kommande året för att diskutera verksamhetsgemensamma frågor och utbyta erfarenheter och tips till varandra.

Avslutning

Föreningsarkivet vill rikta ett varmt och uppriktigt tack till alla samarbetspartners vi haft under året. Ett stort tack riktas särskilt till verksamheterna på Arkivvägen 1.

Slutligen vill styrelsen framföra sitt varma tack till alla medlemsorganisationer och till Föreningsarkivets kunniga och engagerade personal, såväl till fast som tillfälligt anställda och volontärer för deras fina arbetsinsatser under året.

Bengt Bergqvist
ordförande

Lennart Wadensjö
vice ordförande

Ulrika Öljevyt
kassör

Jerker Bexelius

Sara Grut

Jörgen Mårtensson

Svenbjörn Kilander

Bo Oscarsson

Maria Nerpin

Eva Tegnhed
Arkivchef